

Analyse Piketty moet leiden tot betere inkomstenbelasting

Een Duitse rechtsgeleerde bedacht al in 1896 een goed plan om ongewenste vermogensongelijkheid af te remmen

Laurens Wijtvliet

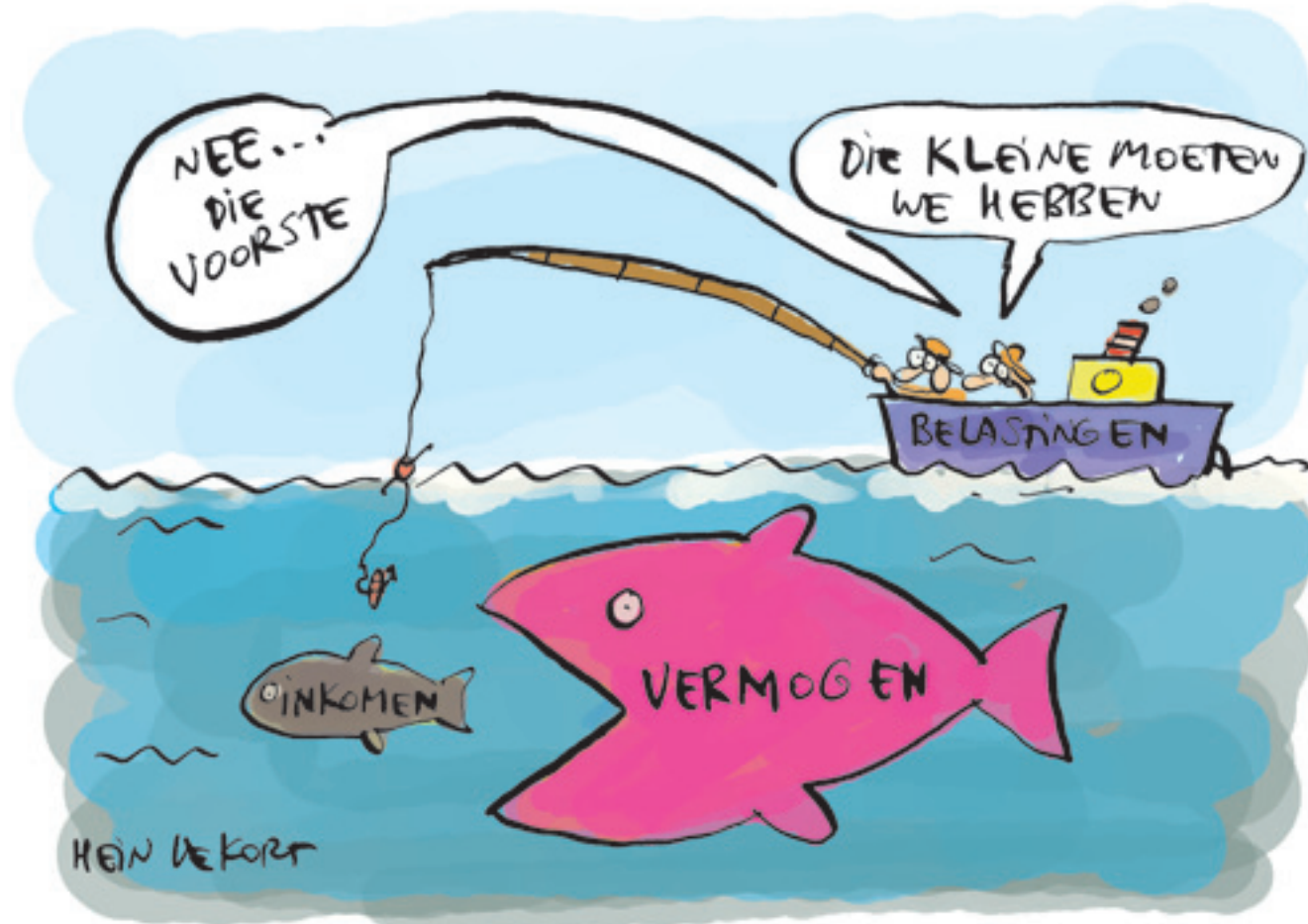
Zwanger van ongelijkheid dreigt het kapitalistische systeem een satanskind te baren. Dat is althans de bittere afdrank van Thomas Piketty's *Capital in the Twenty-First Century*. Afgaande op deze en andere literatuur, zou dit lot ook ons land niet bespaard blijven. Ook wij deinen mee op een golf van toenemende ongelijkheid die grote delen van de wereld dreigt te overspoelen.

Om dit rijzende getij te keren, bepleit Piketty een wereldwijde, progressieve belasting op alle vermogen. Deze vermogensbelasting wordt geflankeerd door volledige fiscale transparantie, perfecte informatie-uitwisseling tussen belastingdiensten en een deugdelijk sanctiemechanisme. Aldus zouden alle autoriteiten wereldwijd op de hoogte zijn van de waarde van alle vermogens(-bestanddelen) van alle belastingbetalers.

Piketty geeft toe dat zijn vergezicht voornamelijk een luchtkasteel is. Dat betekent niet dat zijn idee daarmee onhaalbaar is. Piketty's utopie mag vandaag als toekomstmuziek klinken, morgen kan dat anders zijn. Vandaag is immers het morgen van gisteren en morgen zal vandaag gisteren zijn, getuige ook de steeds intensievere internationale samenwerking op fiscaal gebied.

De reden dat Piketty zijn toevlucht neemt tot een vermogensbelasting, schuilt in gepercipieerde tekortkomingen in de inkomsten-, schenk- en erfbelastingen. Deze belastingen zouden in zijn optiek tekortschieten en grote delen van (vooral) de hogere inkomens onbelast laten. Dit manco valt niet alleen te wijten aan fiscale planning en fraude, maar ook aan gaten in wetgeving. Daarnaast zou inkomen nauwelijks meetbaar zijn. Een progressieve vermogensbelasting zou daarom volgens Piketty het reeds bestaande palet aan belastingen moeten completeren.

Wat op het eerste gezicht logisch lijkt, blijkt bij nadere overpeinzing minder voor de hand liggend. Waarom zou men

Vorming vermogen wordt acceptabeler wanneer zij plaatsheeft nadat alle inkomens eerlijk zijn belast

immers onvolkomenheden in (bijvoorbeeld) de inkomstenbelasting in stand laten? Waarom zou men slechts aan de achterkant repareren, nádat ongelijkheden zijn ontstaan?

Aan zijn bezwaar dat inkomen lastig meetbaar zou zijn, kan het in ieder geval niet liggen. Dit bezwaar lijkt zelfs ongegrond. In Piketty's utopie laat zich namelijk een eenvoudigere oplossing denken, die reeds sinds 1896 voorhanden is. In dat jaar schetste de Duitse rechtsgeleerde Von Schanz namelijk de contouren van een inkomensconcept dat sindsdien

voor veel fiscalisten en belastingwetenschappers als een ideaaltypet heeft gegolden. De Amerikaanse economen Haig en Simons zouden dit concept binnen het tijdsbestek van een halve eeuw van zijn scherpe randjes ontdoen en verder verfijnen.

In dit zogenoemde 'comprehensive income concept' omvat inkomen iedere periodieke aanwas van nieuwe, reële koop- of betaalkracht, dus gecorrigeerd voor inflatie. Het wezen van inkomen bestaat aldus in nieuwe koopkracht en is de resultante van een periodieke vermo-

gensvergelijking, gecorrigeerd voor consumptie. Eenvoudig gezegd: iemands eindvermogen min zijn beginvermogen plus zijn consumptie. In het licht van dit concept is de oorsprong van iemands inkomen irrelevant: koopkracht manifesteert zich immers ongeacht herkomst. Het maakt niet uit of het afkomstig is van arbeid, uit rente, dividend, een schenking of erfenis, een loterij of zelfs uit diefstal. Steeds geldt: nieuwe koopkracht is inkomen en inkomen dient als zodanig te worden belast.

Voornoemde vermogensvergelijking vereist vermogenswaardering en veronderstelt bekendheid bij de belastingdiensten met de bezittingen en schulden van belastingbetalers en hun waarden. Die bekendheid wordt bereikt door fiscale transparantie en informatie-uitwisseling. En laat dát nu juist de spin in Piketty's utopische web zijn.

Piketty's analyse dient daarom in eerste instantie te leiden tot een betere inkomstenbelasting, in plaats van een vermogensbelasting om de feiten in een onvolkomen inkomstenbelasting te compenseren. Door alle inkomens categorisch en uniform te belasten, wordt reeds — zo men dat nastreeft — een eerste rem op vermogensvorming gezet. De vorming van grote vermogens wordt een stuk acceptabeler wanneer zij plaatsheeft nadat alle inkomens eerlijk zijn belast. Praktische bezwaren hiertegen laten zich denken, maar komen veelal uit de koker van hen, die de 'comprehensive income tax' om andere redenen afwijzen. Bovendien, wanneer we toch denken in een utopie, waarom dan niet dit walhalla betreden?

Het blijft gissen waarom Piketty niet expliciet gewag maakt van dit inkomensconcept. Maar eigenlijk is er weinig nieuws onder de zon sinds 1896. Soms moeten de oude meesters alleen even worden afgestoft.

Laurens Wijtvliet is promovendus aan het Fiscaal Instituut Tilburg van Tilburg University en werkzaam bij het Wetenschappelijk Bureau van Deloitte Belastingadviseurs.

